

Generel og målrettet regulering

Teknisk spor 2: Næringsstof- og klimaregulering

Formål

Oplægget skal forklare hvad den nuværende generelle og målrettede kvælstofregulering består af, samspillet mellem de to, og hvilke muligheder og udfordringer, der er i reguleringen.

Kort om forskellen

Den generelle kvælstofregulering består af en række regler og krav, der som udgangspunkt gælder i hele Danmark, og som bidrager til at opfylde kravene i Nitratdirektivet. Kravene lægger dermed en baseline, som alle landmænd skal leve op til – uden tilskud.

Den målrettede regulering består af lokalt tilpassede krav, hvor der ifølge vandplanerne er behov for at gøre en ekstra indsats for at forbedre tilstanden i vandmiljøet for at leve op til kravene i Vandrammedirektivet.

Der kan gives tilskud til at gennemføre indsatsen i den målrettede regulering.

NB: Både den generelle og den målrettede kvælstofregulering har også positive klimaeffekter

Generel regulering

Kvælstofkvote og gødningsregnskab

I Danmark har vi **økonomisk optimale kvælstofnormer**, som fastsættes af Normudvalget.

Hver bedrift får en kvælstofkvote, der er beregnet for bedriftens arealer, bl.a. på baggrund afgrødetype, jordbund mv.

Virksomhedens forbrug af kvælstof må ikke overstige virksomhedens samlede kvælstofkvote og brug af organisk gødning (max. 170 kg N/ha eller 230 kg N/ha)

Register for gødningsregnskab

- Alle bedrifter som skal indberette et gødningsregnskab er opført i registeret.
- 95 % af landbrugsarealet i Danmark er dækket af kvælstofreguleringen

Hvad indgår der i opgørelsen af forbruget af kvælstof ?
(Gødningsregnskabet)

Produceret husdyrgødning

Modtaget/afsat husdyrgødning

Modtaget/afsat anden organisk gødning

Modtaget/afsat kunstgødning

Modtaget/afsat afgasset biomasse

Specifikke produktionsforhold

Seneste justeringer af den generelle regulering

I 2020 blev den generelle regulering bl.a. skærpet gennem:

1) Øgede udnyttelseskrav for husdyrgødning

Et øget udnyttelseskrav betyder, at der skal indregnes mere kvælstof fra husdyrgødning i gødningsregnskabet fra planperioden 2020/2021.

2) Særskilt kvælstofnorm for humusjorde

Fra planperioden 2020/2021 er der oprettet en særskilt kvælstofnorm for jordbundstypekategorien JB11 (humusjorde/lavbundsjorde), hvor kvælstofnormen for afgrøder og græs i omdrift reduceres.

Disse skærpselser bidrager - ud over en kvælstofeffekt - også med en positiv klimaeffekt.

Lovgrundlag

- **Gødskningsloven:** Lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om næringsstofreducerende tiltag
 - Register for gødningsregnskab, kvælstofforbrug/kvote, målrettet regulering, tilskudshjemmel og kontrol mv.
- **Plantedækkebekendtgørelsen:** Bekendtgørelse om næringsstofreducerende tiltag og dyrkningsrelaterede tiltag i jordbruget
 - Pligtige og husdyrefterafgrøder og alternativer til efterafgrøder samt regler for jordbearbejdning, godkendte arter, udbringningstidspunkter mv.
- **Gødskningsbekendtgørelsen**
 - Regler om og bilag med afgrødenormer.
- **Bekendtgørelse om jordbundstypeklassifikation**
 - Definerer den geografiske afgrænsning af jordbundstyper (kortgrundlag)
- **Bekendtgørelse om kvælstofprognose**
 - Den årlige kvælstofprognose fastsættes heri.
- **Bekendtgørelse af lov om afgift af kvælstof indeholdt i gødninger m.m.**
 - Lovhjemmel til opkrævning af kvælstofafgift mv.
- **Bekendtgørelsen for tilskudsordningen til målrettet regulering**
 - Hjemmel til udbetaling af tilskud, inkl. kriterier, prioritering, støttesats mv.
- **Bekendtgørelsen om obligatoriske målrettede efterafgrøder**
 - Udmøntes kun hvis der ikke frivilligt er søgt tilstrækkeligt med indsats i tilskudsordningen for målrettet regulering

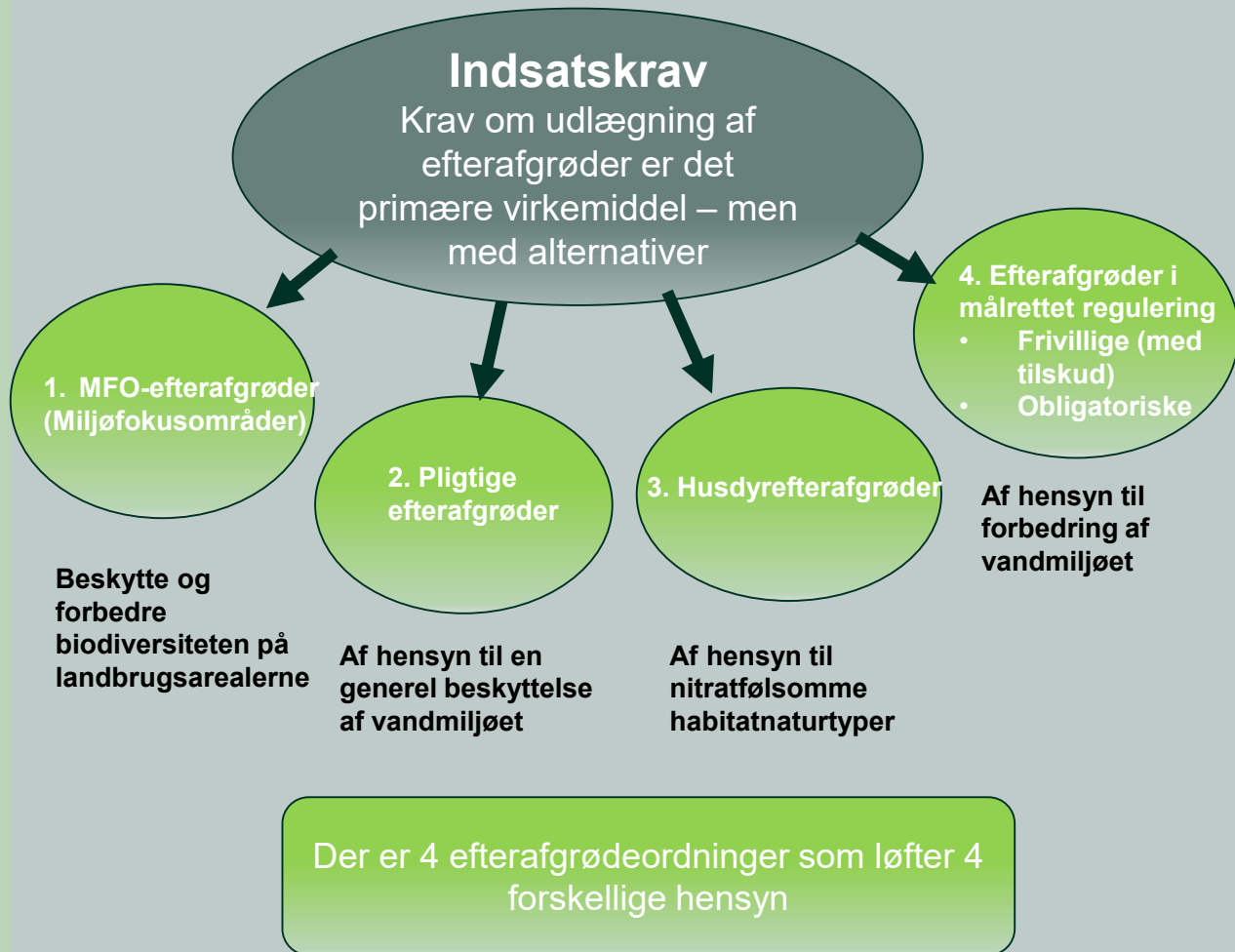

[Link til vejledning \(tryk på billede\)](#)

Reduktion af kvælstofudvaskningen

- **Efterafgrøder** er effektive til at optage overskydende kvælstof i jorden efter høst og indtil der etableres en ny afgrøde
- Men landmanden har også mulighed for at bruge en række alternative virkemidler ud fra hvad der passer bedst på bedriften

Desuden er der en række dyrkningsrelaterede tiltag, som f.eks. opstiller regler for, hvornår på året landmændene må foretage jordbearbejdning. Det bidrager også til at reducere kvælstofudvaskningen.

Alternative virkemidler og omregning til ha efterafgrøder

- **8 godkendte alternativer**

Kan anvendes i stedet for pligtige og husdyrefterafgrøder samt efterafgrøder i målrettet regulering (kvælstoffikserende og præcisionsjordbrug dog først i MR i 2022)

- **Kvælstofreducerende effekt pr. ha varierer**

Alternativerne har derfor forskellige omregningsfaktorer for at sikre samme effekt som efterafgrøder.

- **Pilotprojekter**

Udvikling af nye virkemidler giver øget fleksibilitet og bedre omkostningseffektivitet i kvælstofreguleringen.

Pilotprojekter er en god måde at afprøve og dokumentere effekten af nye virkemidler på (kræver dog tid og ressourcer). Godt eksempel er præcisionslandbrug.

De 8 godkendte alternativer til efterafgrøder har hver deres omregningsfaktor (**x:1**) til ha efterafgrøder

2:1

Tidligt såning

1:1

Brak

2:1

Mellemafgrøder

Reduceret kvælstofkvote

0,8:1

Energiafgrøder

1:4

Brak langs vandløb og søer

1:1

kvælstoffikserende

11:1

Præcisionslandbrug

Målrettet regulering

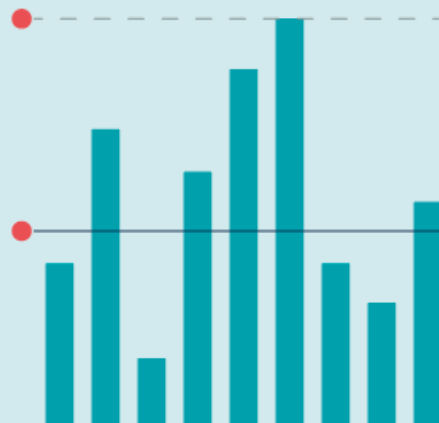
Hvorfor målrettet kvælstofregulering

Der er forskellige kvælstofmål i de enkelte vandoplande (højden på de blå søjler).

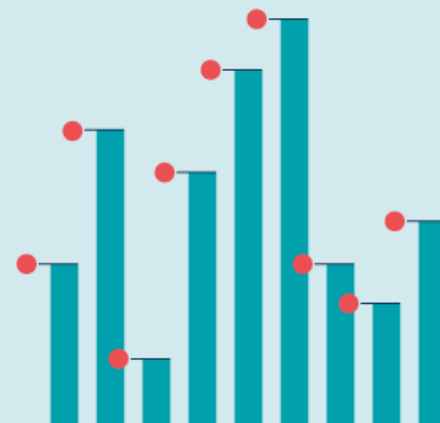
Dermed meget dyrt – både for erhverv og samfund - hvis kun generel regulering skal løse udfordringen.

Derfor nødvendigt at gå målrettet til værks...

HVORFOR MÅLRETTET REGULERING?

GENEREL REGULERING

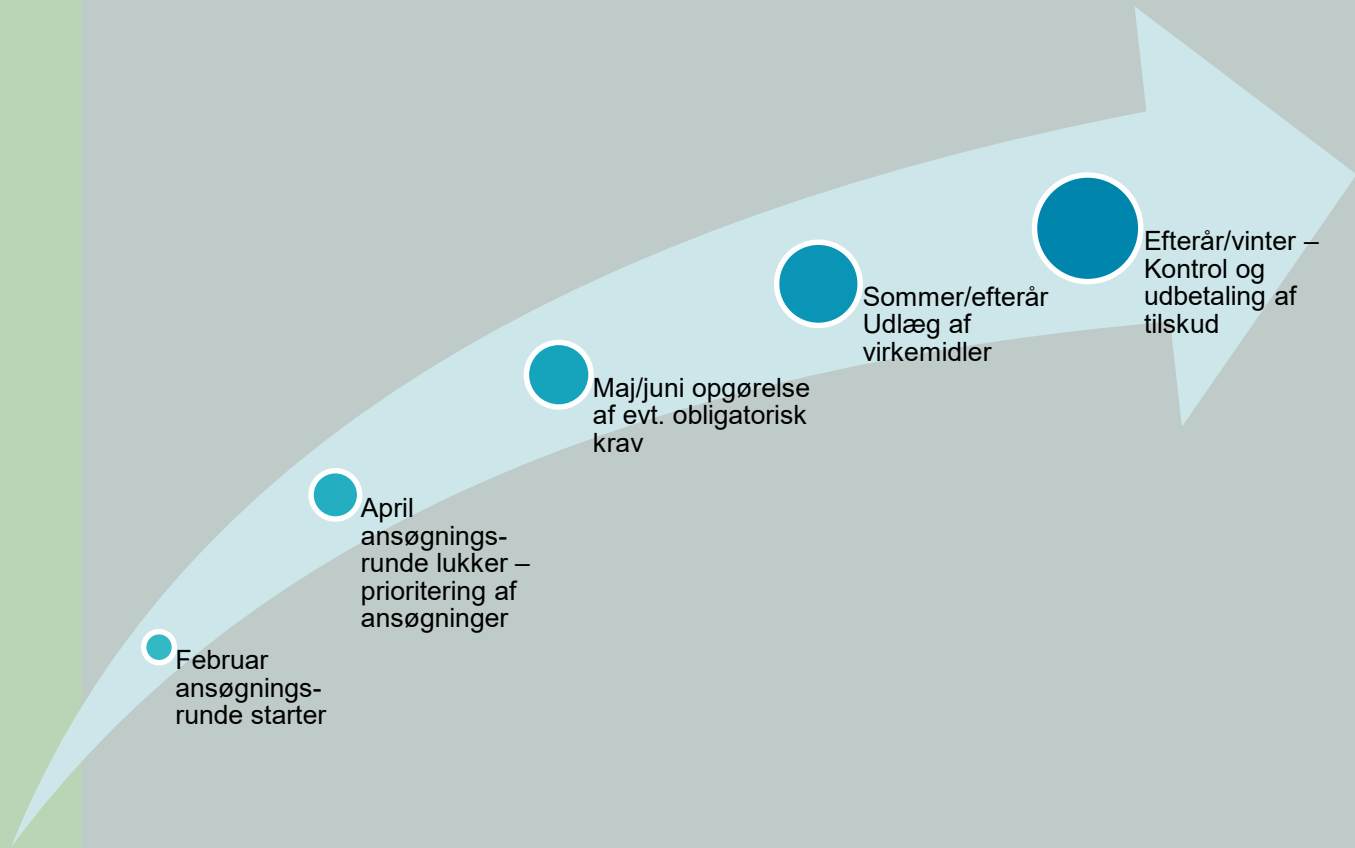
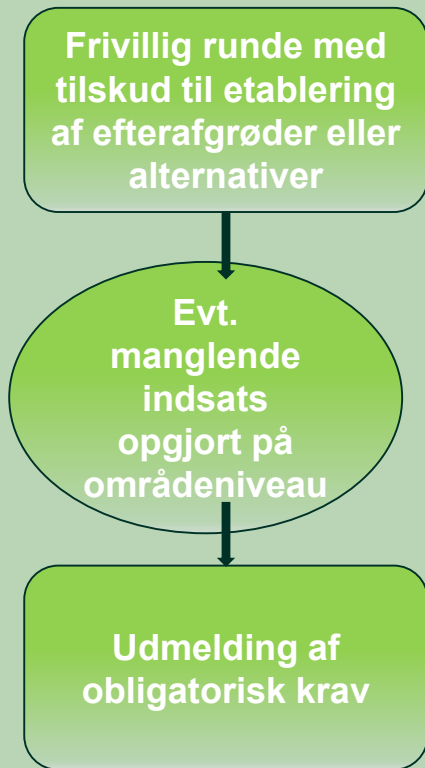
MÅLRETTET REGULERING

—● Nuværende indsats

—● Fremtidig indsats med kun generel regulering

—● Fremtidig indsats med målrettet regulering

Hvordan er målrettet regulering opbygget?

Omkostningseffektivitet

Frivillig runde med tilskud

- Ikke krav til den enkelte landmand, men et N-reduktionskrav til indsats i de enkelte geografiske områder
- Tilskud bliver prioriteret efter effekt. Indsatsen sker derfor i de områder, hvor den har størst effekt
- Tilskudssatsen, pt. 500 kr. pr. ha omregnet efterafgrødeareal
 - fastsat som gennemsnit på tværs af områder og bedriftstyper
 - gennemsnitsomkostningen for et miks af virkemidler med stor variation mellem de enkelte virkemidler
- Der er fysiske og bedriftsspecifikke begrænsninger for de enkelte virkemidler
 - med et evt. øget indsatsbehov skal der bruges flere og dyrere virkemidler
 - stigende marginalomkostninger - og støttesats
- Bedrifter med de laveste omkostninger har incitament til at yde en større indsats, og dermed hjælpe naboer i samme område.
- Efterfølgende mekanisme med eventuelt obligatorisk krav giver sikkerhed for at indsatsen leveres (uden tilskud)

Finansieringen fra CAP betyder målrettet omfordeling af EU-tilskud

- Tilskuddet ydes i dag som støtte via landdistriktsmidlerne (søjle 2)
- Midlerne kommer ved overførsel fra den nuværende basisstøtte (søjle 1)
- Støtterammen fra EU er fast, og overførslen til søjle 2 betyder derfor reduceret basisstøtte for alle
- Den frivillige runde bliver dermed brugt til at målrette CAP-midler til de landmænd, der pga. bedriftens beliggenhed skal gøre en ekstra indsats. Udligner de fordelingsmæssige konsekvenser – dvs. samlet set betaler alle for det geografisk forskellige indsatsbehov
- Det betyder dog også, at bedrifter med meget lave udledninger bidrager til finansiering af reduktionstiltag på bedrifter med høje udledninger

Udviklingspotentialer

Muligheder

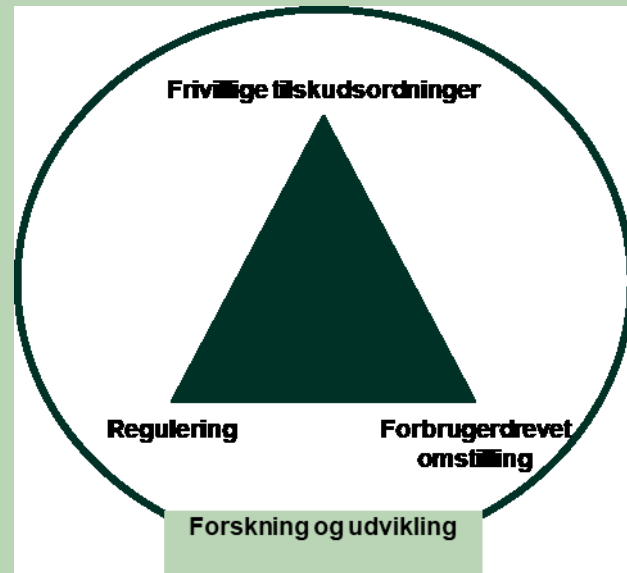
- Den målrettede regulering er en succes, men kan udvikles yderligere – f.eks. flere virkemidler og geografisk detaljeringsgrad
- Principperne fra den målrettede regulering med frivillig runde og obligatorisk krav kan udvikles til andre udledninger
- Der kan skabes synergi på tværs af virkemidler – mange virkemidler giver både kvælstof- og klimaeffekt
- F.eks. hvis man kan udvikle et bedriftsregnskab, hvor landmanden vil kunne optimere på tværs af effekter. Det giver lavere omkostninger for den enkelte bedrift - og for samfundet ...
- Bedre sammenhæng mellem kollektive virkemidler, herunder udtagning af landbrugsjord og regulering

Udfordringer

- Komplekst regelsæt med generelle og målrettede indsatser – og samme virkemidler
- Reguleringen har sine begrænsninger – max. for hvor mange efterafgrøder/alternativer, der kan leveres før opretholdelsen af produktion på arealerne umuliggøres
- Kan ikke håndtere den enkelte bedrifts udledninger
- Afgrøder og sædskifte er ikke et virkemiddel, men har stor betydning for kvælstofudvaskningen
- Belønner ikke i tilstrækkelig grad god landbrugspraksis/management (f.eks. optimere på ressourcerne/vælge smarte afgrøder mv.), og fremmer derfor ikke innovation af nye afgrøder/virkemidler/løsninger
- Kræver ressourcer til udviklings- og forskningsindsats samt smartere administrations- og IT-løsning... derfor ikke klar nu!

Opsummering

- ❖ Komplekse regler bestående af både generel og målrettet regulering
- ❖ Behov for enklere regler og flere virkemidler
- ❖ Ikke omkostningseffektivt at stramme generel regulering yderligere
- ❖ Målrettet regulering vigtigt skridt – men behov for at komme tættere på den enkelte bedrift og udnytte synergi
- ❖ Behov for ressourcer til ny viden og udvikling – og det tager tid!

Klimaeffekt af målrettet regulering

Målrettet regulering og klima 2020:

	Klimaeffekt (ton CO2- ækv/ha)	Fordeling af alternativer (pct.)	Arealindsats (ha)	Klimaeffekt (ton CO2-ækv/år)
Efterafgrøder	1,0	76%	269.780	269.780
Energiafgrøder	1,1	0,2%	764	856
Mellemafgrøder	0,8	2%	6.291	5.033
Tidlig såning	0,03	15%	52.459	1.574
Brak	1,9	1%	1.789	3.399
Randzoner	0,5	0,2%	812	406
Kvotetræk	0,6	7%	23.295	13.977
Samlet genns.	0,85	100%	355.189	301.911

- Fordeling af alternativer i MR påvirker den samlede klimaeffekt.
 - + Brak, efter- og energi-afgrøder
 - Tidlig såning, Randzoner, kvotetræk.